

*Кажіть правду, саму лише правду,
нічого, крім правди.**

Шеріл Луїз Моллер

ВСТУП

або
як побудовано цю книжку
чи
сто дев'ята
НАМИСТИНА

Коли ви подорожуєте Індією, а надто святими місцями чи ашрамами, то часто зустрічаєте людей із намистом на шиї. Ви, певно, бачили безліч давніх світлин, на яких зображено голих, сухоредрих і страховидних йогів (або ж іноді – пухкеньких, миловидих і радісних) із тим-таки намистом у кадрі. Ці разки намистин зветься джапа-мала. Їх використовують в Індії протягом століть, щоб допомогти побожним індусам і буддистам зосереджуватися під час молитовних медитацій. Пацьорки тримають у руці та перебирають пальцями по колу – одна намистина на одне повторення мантри. Коли середньовічні хрестоносці просунулися далеко на схід зі своїми священними війнами, то побачили там набожних людей, які молилися за допомогою джапа-мала. Ця техніка так їм сподобалася, що вони й собі почали використовувати річ, яку згодом назвали вервицею.

---

* За винятком тих випадків, коли намагаєтеся владнати проблеми, що стосуються балійської нерухомості, як це змальовано у Книзі третій.

Традиційна джапа-мала складається зі ста вісьмох намистин. У середовищі східних філософів-езотериків число сто вісім вважають найщасливішим: досконале тризначне число, кратне трьом, а в сумі дає дев'ять, тобто тричі по три. А три, звісно ж, це число божественної рівноваги, як зауважить кожен, хто знає про Святу Трійцю чи про звичайний барний стільчик.

У цій книжці я намагаюся віднайти рівновагу, тому вирішила структурувати її на кшталт джапа-мала, розбиваючи свою історію на сто вісім намистин, себто історій. Мої пацьорки зі ста восьми історій поділяються на три розділи: про Італію, Індію та Індонезію; три країни, що я їх відвідала протягом року, шукаючи сама себе. Такий поділ означає також, що кожна секція містить тридцять шість історій – дуже близьке мені число, бо пишу я все це впродовж свого тридцять шостого року життя.

А зараз, поки я ще не стала другим Луїсом Барраганом* із усіма цими нумерологічними заворотами, дозвольте підбити підсумок – я ще й тому нанизую свої історії на кшталт джапа-мала, бо це добре структурує матеріал. Щирий духовний пошук потребує і завжди потребував методичної дисципліни. Пошуки правди – це вам не бої без правил. Тому мені – як шукачеві і як письменнику – легше, коли я можу міцно триматися за намистини. Так мені простіше не відволікатися від того, що роблю.

Крім того, у джапа-мала є особлива додаткова намистина – сто дев'ята, що, мов кулон, теліпається за межами досконалого кола решти ста вісьмох. Раніше я думала, що сто дев'ята намистина – про всяк випадок, як додатковий гудзик на дорогому светрі чи наймолодший син у королівській сім'ї. Та з'ясувалося, що в неї вище призначення. Коли ваш палець намагає цей маркер під час молитви,

---

* Луїс Барраган (1902-1988 рр.) – найвідоміший мексиканський архітектор ХХ століття, представник так званої «емоційної» архітектури (*тут і далі – прим. перекладача*).

слід зробити паузу в медитативній зосередженості й подякувати вашим учителям.

Отже зараз, перш ніж почати, роблю паузу на своїй сто дев'ятій намистині. Я складаю подяку всім учителям, які трапилися (часом у дуже несподіваній подобі) на моєму шляху впродовж цього року.

Але особливо дякую своїй гуру. Вона кожним ударом свого серця втілює вселенське співчуття. Дякую, що під час мого перебування в Індії милостиво дозволила навчатися в її ашрамі. Саме зараз варто наголосити – я пишу винятково про свій особистий досвід в Індії і не виступаю як теолог чи будь-який інший офіційний речник. Саме тому не називатиму справжнього імені своєї гуру – бо не можу говорити за неї. Її вчення якнайкраще промовляє саме за себе. Також я не видам ані назви, ні місця, де розташований її ашрам, щоб убезпечити цей прекрасний заклад від публічності, у якій він не зацікавлений, а до того ж не готовий приймати великої кількості відвідувачів.

І ще одна остання подяка. Деякі імена, розкидані цією книжкою, довелося змінити з різних причин. Але я свідомо вирішила не називати справжніх імен тих, із ким познайомилася в ашрамі – як індійців, так і людей західного світу. Роблю це винятково з поваги – більшість із нас їдуть в ашрами не для того, щоб згодом стати героями книжки (якщо тільки вони – не я). Я зробила один-єдиний виняток із цієї самочинної політики анонімності: Річарда із Техасу справді звать Річардом, і він таки з Техасу. Я хочу називати його на справжнє ім'я через ту надважливу роль, яку він зіграв під час мого перебування в Індії.

І останнє: коли я запитала у Річарда, чи можна згадати в книжці, що він був наркоманом і п'яницею, він сказав, що без проблем.

А ще він сказав, що і сам міркував, як би його про все це розповісти.

Але спершу – Італія.

Якби ж то Джованні мене поцілував.

Та от біда – є безліч причин, через які йому не слід цього робити. Почнімо з того, що Джованні на десять років молодший за мене і, як більшість двадцятирічних італійських хлопців, досі живе з мамою. Вже тільки ці два факти роблять його небажаним романтичним партнером у моїх очах, очах фахово реалізованої американки за тридцять, яка щойно спекалася свого невдалого шлюбу і завершила виснажливий безконечний процес розлучення, після якого відразу виник пристрасний любовний роман, що закінчився болючим розривом. Я втрачала і втрачала, аж поки залишилася наодинці зі смутком, стала вразлива і семитисячолітня, тому аж ніяк не могла взяти і звалити своє жалюгідне, збанкрутіле Я на цього милого незаплямованого Джованні. До того ж я вже таки сягнула віку, коли жінка має добре подумати, перш ніж запрошувати кароокого красеня до свого ліжка для того, щоб забути іншого. Саме тому протягом тривалого часу я ні з ким не зустрічаюсь. І саме тому вирішила весь цей рік прожити у celibatі.

Це викличе у кмітливого спостерігача закономірне запитання – навіщо тоді їхати до Італії?

На що я зможу відповісти, споглядаючи вродливого Джованні, що сидить напроти – чудове запитання!

Джованні – мій партнер зі Взаємного Навчання. Схоже на інсинуацію, але, на жаль, нічого такого. Все, що між нами відбувається – це регулярні зустрічі декілька

разів на тиждень, щоб попрактикуватися в мовах одне одного. Ми розмовляємо спершу італійською, і він зі мною терплячий, а потім – англійською, і я терпляча з ним.

Із Джованні я познайомилася через декілька тижнів по приїзду до Рима завдяки великому інтернет-кафе на п'яцца Барбаріні, що неподалік фонтану зі скульптурою сексуального тритона, який дме у свою мушлю. Він (Джованні, не тритон) розмістив повідомлення на дошці оголошень, у якому йшлося, що італієць шукає носія англійської для мовної практики. Відразу під його заявкою була ще одна точнісінько така ж – слово в слово і навіть шрифт той самий. Відрізнялися вони тільки контактною інформацією. В одному повідомленні було вказано е-мейл якогось Джованні, інше – підписане незнайомцем на ім'я Даріо. Втім, домашній телефон був однаковий.

Дослухавшись сильного голосу своєї інтуїції, я відповіла відразу обом чоловікам і запитала італійською: «Ви брати?»

Перший відписав Джованні, виключно ствердивши: «Навіть краще, ми близнюки».

Звісно, що значно краще. Як з'ясувалося згодом, це були високі чорняві красиві й геть однаковісінькі двадцятип'ятирічні близнюки з такими великими карими вологими італійськими очима, що я відразу здалась. Після нашого знайомства у мене виникли серйозні сумніви щодо мого рішення протягом року дотримуватися celibату – чи не занадто воно поспішне? А що, як суворо дотримуватися celibату, зробивши виняток лише для двох вродливих двадцятип'ятирічних італійських близнюків? Це мені нагадало мого друга – вегетаріанця, який, проте, їсть бекон. Але я вже написала у статті до «Penthouse»: «У мерехтливому світлі запалених свічок десь у римському кафе неможливо було встановити, чиї руки пестять...»

І все-таки – ні.

Ні, і ще раз ні.

Я обрубала свою фантазію на півслові. Не час зараз шукати любовних пригод і (ніч найтемніша перед світанком) ще дужче ускладнювати своє й так заплутане життя; зараз винятково пора пошуку зцілення та миру, що приходять лише з усамітненням.

Утім, на той момент, а це була середина листопада, ми зі сором'язливим старанним Джованні стали добрими друзями. Стосовно ж Даріо – пристраснішого брата – то я познайомила його зі своєю чарівною маленькою шведською подругою Софі, і те, як вони проводили свої римські вечори – ще один спосіб взаємного навчання. Але Джованні і я, ми тільки розмовляємо. А ще – їмо і розмовляємо. І так минає багато чарівних вечорів поспіль: ми ділимося піцою та знаннями, делікатно виправляючи граматичні помилки одне одного, і сьогоднішній вечір не виняток. Чудовий вечір нових ідіом і свіжої моцарели.

Уже північ. Туман. Джованні проводить мене до моєї квартири вузькими римськими вуличками, що так природно в'ються довкола старовинних будинків, наче змійки-струмки у тінистих кипарисових гаях. І ось ми вже стоїмо біля вхідних дверей. Обличчям одне до одного. Джованні сердечно мене пригортає. А це вже прогрес, бо перші тижні він лише тиснув мені руку. Думаю, якби я залишилась в Італії на найближчі три роки, то, можливо, він би і наважився мене поцілувати. Втім, чому не спробувати поцілуватися просто зараз, цього ж вечора, отут, перед дверима будинку... досі є шанс... я про те, що наші тіла досі притиснуті одне до одного під місячним світлом... і звісно, це було б жахливою помилкою... але ж ось вона, слухна нагода зробити це просто зараз... ось він нахилиться і... і...

Ні.

Він випрочується з обіймів.

- Добраніч, моя люба Ліз, - каже він.

- *Buona notte, caro mio*, - відповідаю я.

Підіймаюсь сходами на свій четвертий поверх сама-самісінька. Входжу у свою маленьку квартирку-студію, сама самісінька. Зачиняю за собою двері. Ще одна самотня ніч у Римі попереду. Ще одна довга ніч у ліжку, де поруч не буде нікого і нічого, крім двох італійських слівників.

Я сама. Геть сама. Цілковито сама.

Осягаючи цю реальність, я скидаю свою сумку, опускаюсь на коліна і притискаю чоло до підлоги. І там я складаю Всесвіту свою гарячу молитву вдячності.

Спершу англійською.

Потім італійською.

А потім - щоб надійніше - санскритом.

2

І поки я ще там, на підлозі, у молитвах, дозвольте мені затриматись у цій позиції і повернутися на три роки до того моменту, з якого і почалась уся ця історія; моменту, який заскочив мене саме у такій позі - навколішки, на підлозі, у молитві.

Хоча все решта у сцені трирічної давнини було геть інакше. Тоді я була не в Римі, а у ванній кімнаті на другому поверсі великого будинку, що ми його разом із моїм чоловіком недавно купили у передмісті Нью-Йорка. Холодний листопад, близько третьої ночі. Чоловік спить у нашому спільному ліжку. А я ховаюсь у ванній уже сорок сьому ніч поспіль і ридаю так само, як усі попередні ночі.

Ридала я так сильно, що на кахляній підлозі ванної кімнати утворилося велике озеро зі сліз і сопель, справжнє Озеро Смутку (якщо хочете), сповнене сорому, страху, непорозуміння і горя.

Не хочу більше бути заміжньою.

Я старанно намагалася не зізнаватися собі в цьому, хоча правда наполегливо стукалась у мої двері.

Не хочу більше цього шлюбу. Не хочу більше жити в цьому великому будинку. Не хочу мати дітей.

Але я ж повинна хотіти дітей. Мені – тридцять один. Ми з чоловіком разом уже вісім років, а одружені – шість, ми все своє спільне життя будували на загальноприйнятих засадах – от коли нам стукне тридцятка, я нарешті захочу осісти і завести дітей. До того часу – ми обоє на це сподівалися – мені обриднуть подорожі і я з превеликою радістю поселюсь у просторому будинку, ущерть наповненому приємними клопотами, дітьми і ковдрами ручної роботи, з садом і смачним рагу, що булькає на плиті (це досить точно відтворює ідеальну картинку моєї мами і ще раз промовисто доводить, як важко мені було відділитися від тієї могутньої жінки, яка мене виростила). Але я з жахом виявила, що анітрохи всього цього не хочу. Натомість, коли мені минало двадцять вісім, потім двадцять дев'ять, і крайній термін *тридцять* уже маячив переді мною, мов смертний вирок, я зрозуміла, що геть не бажаю вагітніти. Все чекала, що ось-ось настане мить, коли мені захочеться дитину, але вона ніяк не наставала. А я таки добре знаю, що це – прагнути чогось по-справжньому, повірте. Знаю, як воно – відчувати бажання всередині себе. Втім, його там не було. До того ж мені вїлися в пам'ять слова моєї сестри, коли вона годувала грудьми свого первістка: мати дитину – це як зробити собі тату на обличчі. Ти мусиш бути стовідсотково впевнена, що це саме те, чого ти насправді хочеш.

Як можна взяти і відмотати все назад, дати задній хід? Усе в нас начебто йшло за планом. Настав той час і рік. Ми намагалися зачати дитину вже протягом кількох місяців. Але поки що нічого не виходило (крім психосоматичних нападів уранішньої нудоти, коли я – у майже саркастичній пародії на вагітність – щоранку

нервово виблювувала сніданок). І щоразу, коли починалися місячні, я опинялась у ванній і крадькома шепотіла – дякую, дякую, дякую, дякую за ще один місяць життя.

Я намагалась переконати себе, що це нормально. Всі жінки, стараючись завагітніти, скоріш за все, почуваться так само, вирішила я, «амбівалентно» – слово, яке я використала для змалювання цього стану, замість значно точнішого – «паралізовані страхом». Я щосили переконувала себе, що мої почуття типові, ігноруючи факти, що свідчили протилежне – як-от знайома, яку я випадково зустріла минулого тижня і яка щойно довідалась, що нарешті завагітніла після того, як витратила два роки і королівський гонорар на лікування безпліддя. Вона була просто в екстазі. Зізналася, що мріяла бути мамою завжди. Вона визнала, що потайки скуповувала дитячий одяг і ховала у себе під ліжком, де б його не знайшов чоловік. Я бачила радість на обличчі й упізнала її. Це була та сама радість, яку минулої весни випромінювало моє обличчя того дня, коли довідалася, що журнал, де я працювала, відряджає мене до Нової Зеландії писати статтю про гігантського кальмара. І тому вирішила: поки не відчую такого ж екстазу, думаючи про дитину, який відчувала, збираючись шукати гігантського кальмара, доти не дам собі права заводити дітей.

Не хочу більше бути заміжньою.

При денному світлі я гнала від себе цю думку, а ночами вона поверталася і поглинала мене. Що за біда? Як можна бути такою падлюкою – зайти так далеко у стосунках, щоб потім отак усе покинути і піти геть? Ми лише торік купили дім. І хіба я не хотіла цього прекрасного будинку? Хіба він мені не подобається? Тоді чому я блукаю його кімнатами щоночі і вию, мов Медея? Хіба я не пишаюсь усім тим, що у нас є – престижний будинок у Гадсон-Веллі, квартира на Мангеттені, вісім телефонних ліній, друзі, пікніки, вечірки, вихідні, проведені

у коробках супермаркетів серед полиць, де можна купити ще більше побутової техніки у кредит. Я брала найактивнішу щохвилину участь у створенні цього життя – то чому ж почуваюся так, ніби все воно – не моє? Чому мене сповнює лише почуття обов'язку і втома через те, що я тут головний годувальник і економ, соціальний працівник і вигулювач собак, дружина, а в недалекому майбутньому ще й мама, і лише десь у викроєні хвилини – письменниця.

Я не хочу більше бути заміжною.

Мій чоловік спав у сусідній кімнаті, на нашому спільному ліжку. Я любила його і на нюх не витримувала – одночасно і порівну. Я не могла його розбудити, щоб поділитися своїм горем – навіщо? Він іноді помічав, що я розвалююся на кавалки і поводжуся, мов божевільна (ми обоє погодилися на це слово), і це його тільки виснажувало. Ми обоє знали, що зі мною щось не так. Йому уривався терпець. Ми лише те й робили, що сварились і кричали, і втомилися від усього цього так, як тільки може втомитися пара, шлюб якої летить шкереберть. У нас були очі біженців.

Причини, через які я не хотіла більше бути дружиною цього чоловіка, – занадто особисті і занадто сумні, щоб ділитися ними тут. Багато в чому їхній перелік складався винятково з моїх внутрішніх проблем, але добра порція наших непорозумінь стосувалася також і його. Все природно – врешті-решт у шлюбі є дві дійові особи, два права на голос, два погляди, два протилежних набори рішень, бажань і обмежень. Не вважаю, що правильно буде обговорювати це тут. Не закликаю також вірити, що здатна викласти неупереджену версію нашої історії. Отже хроніка розвалу цього шлюбу залишиться поза цією книжкою. Не розповім вам і про те, чому все-таки прагнула залишатися дружиною цього чоловіка, не розкажу про його чудові риси або чому взагалі закохалася та вийшла заміж і чому не уявляла без нього